

INWENTARYZACJA SZLAKU ROWEROWEGO

DLA

**PODLASKIEGO
STOWARZYSZENIA GMIN**

W RAMACH PROJEKTU

**SZLAKIEM ROWEROWYM
„BUG RAJEM DLA TURYSTY”**

Rafał Tomczyk

2021

SPIS TREŚCI:

- Wykaz skrótów, znaków i symboli użytych w opracowaniu. 3
- Informacje o opracowaniu. 4
- BUG RAJEM DLA TURYSTY – ogólne informacje o szlaku. 5
- BUG RAJEM DLA TURYSTY – obecny stan oznakowania szlaku. 12
- BUG RAJEM DLA TURYSTY – zalecane działania na szlaku. 13
- Uwagi na temat znakowania szlaków. 14
- Autor 16

WYKAZ SKRÓTÓW, ZNAKÓW I SYMBOLI UŻYTYCH W OPRACOWANIU

- P – prawa strona drogi
L – lewa strona drogi
D – drzewo
SE – słup elektryczny
ZD – znak drogowy
NS – nowy słupek szlaku rowerowego
SU – słupek do usunięcia
ZU – znak szlaku do usunięcia
SBR – istniejący słupek szlaku rowerowego BUG RAJEM DLA TURYSTY (GPS)
SGV – istniejący słupek szlaku rowerowego GREEN VELO (GPS)
PKS – przystanek autobusowy
BRDT – Bug Rajem Dla Turysty
AZ 210 – azymut z wartością proponowanej strzałki kierunkowej
MOR – Miejsce Obsługi Rowerzystów
SNR – Stanowisko Naprawy Rowerów
(+) – istniejąca tabliczka (znak) szlaku
(-) – brak tabliczki (znaku) szlaku
- DK – droga krajowa
DW – droga wojewódzka
SK – skrzyżowanie dróg / skręt
SZK – szlak konny
SZP – szlak pieszy
SZR – szlak rowerowy
GV – Green Velo
- H – baza noclegowa
B – bar, inny punkt gastronomiczny
S – sklep
A – apteka (punkt apteczny)
WC - toaleta
BA – bankomat
AT – atrakcja turystyczna
IT – punkt informacji turystycznej
WR – wypożyczalnia rowerów
- R1 – znak R1
R1A – znak R1A (punkty węzłowe szlaku)
R1BP – znak R1B (oznaczenie skrętu w prawą stronę)
R1BL – znak R1B (oznaczenie skrętu w lewą stronę)
R3 – znak R3 (oznaczenie kierunkowe)

INFORMACJE O OPRACOWANIU

Inwentaryzacja szlaków rowerowych została opracowana dla Podlaskiego Stowarzyszenia Gmin w ramach projektu „Szlakiem rowerowym BUG RAJEM DLA TURYSTY”. Składała się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza z nich to praktyczne działanie w terenie z użyciem wysokiej jakości urządzenia GPS, zaś druga to szczegółowy zapis materiałów i danych zebranych w terenie.

Podczas inwentaryzacji sprawdzono i oznaczono miejsca, które są ważne z perspektywy turysty rowerowego. Praca terenowa polegała również na wyznaczeniu śladu GPS będącego formalnym przebiegiem trasy. Oznaczono aktualnie istniejące punkty znakowe. Działania polegały również na przygotowaniu szlaku do ponownego, poprawionego oznaczenia. Autor unikał oceny miejsc, wskazując bardziej na fakt ich obecności w terenie i możliwości potencjalnego wykorzystania. Zweryfikowana została również długość zakładanego szlaku. W stosunku do pierwotnego przebiegu trasa została nieco zmodyfikowana.

Wszystkie punkty charakterystyczne zostały udokumentowane fotografiami. Numery folderów fotograficznych dla oznakowania szlaku są spójne z numerami znaków w formacie GPX i opisie. Umieszczenie znaku jest w każdym przypadku szczegółowo opisane wraz z możliwościami ewentualnego alternatywnego oznakowania. Ze względu na przebieg trasy wzdłuż rzeki Bug po obydwu jej stronach oraz dodatkową część trasy szlak podzielono na 3 części (A, B, C) Podczas prac wykonanych zostało w sumie około 1500 zdjęć. Zaproponowano sumarycznie 297 znaków szlakowych dotyczących 184 kilometrów szlaku.

Opracowanie ma charakter inwentaryzacyjny, techniczny, dokumentacyjny i poglądowy. Nie jest przewodnikiem turystycznym. Nie zawiera więc wielu informacji, które powinny znaleźć się w tego typu wydawnictwie. Autor opracowania prezentuje, proponuje i pokazuje starając się docelowo wyjść naprzeciw praktycznym oczekiwaniom i potrzebom rowerzystów. Autor rekomenduje, ale nie decyduje. Jego priorytetem jest komfort użytkownika szlaku rowerowego przez turystów. Szczególnie ważne jest dobre oznakowanie zmian kierunku jazdy. Decyzja w sprawie finalnego oznakowania szlaku nie należy do autora opracowania. Opisy proponowanego oznakowania szlaku odnoszą się do ogólnej instrukcji znakowania szlaków turystycznych opracowanej przez PTTK.

Opracowanie powstało w oparciu o obserwacje terenowe. Praktyczne działanie w terenie zostało przeprowadzone w maju 2021 roku.

Załącznikami do opracowania są:

- Tabela inwentaryzacyjna pokazująca punktowo całkowity przebieg trasy wraz ze szczegółowymi uwagami dotyczącymi każdego miejsca na trasie.
- Dokumentacja zdjęciowa z podziałem na znaki, infrastrukturę i atrakcje turystyczne.
- Pliki GPS z podziałem na ślady terenowe i punkty oznakowania szlaku .

BUG RAJEM DLA TURYSTY - OGÓLNE INFORMACJE O SZLAKU

Szlak rowerowy BUG RAJEM DLA TURYSTY wyznaczono na terenach należących do województwa podlaskiego, mazowieckiego oraz lubelskiego. Szlak poprowadzono przez tereny następujących powiatów:

- Siemiatycki
- Bialski
- Łosicki
- Siedlecki
- Sokołowski

Gminy przez które poprowadzono trasę rowerową to:

- Konstantynów
- Sarnaki
- Platerów
- Korczew
- Repki
- Drohiczyn
- Siemiatycze
- Mielnik
- Perlejewo

Trasa szlaku wiedzie kolejno przez następujące miejscowości:

- Strona południowa (A): Gnojno, Borsuki, Serpelice, Klepaczew, Zabuze, Mierzvice – Kolonia, Bużka, Kózki, Binduga, Klimczyce, Michałów, Mężenin, Drażniew, Góry, Ruska Strona, Bużyska, Korczew, Szczeglacin, Mogielnica, Frankopol, Tonkiele.
- Strona północna (B): Tonkiele, Drohiczyn, Zajęczniki, Klekotowo, Ogrodniki, Wólka Nadbużna, Turna Mała, Turna Duża, Anusin, Olendry, Maćkowicze, Osłowo, Mielnik, Wajków, Sutno, Niemirów.
- Cześć dodatkowa (C): Tonkiele, Chrołowice, Chutkowice, Wierzchuca Nadbużna, Putkowice Nadolne, Wierzchuca Nagórna, Arbasy Duże, Osnówka, Granne, Kruzy, Leśniki, Kobyła, Leszczka Mała, Perlejewo, Pieczyski, Miodusy Pokrzywne, Koski – Falki, Ostrożany, Skiwy Duże, Skiwy Małe, Korzeniówka Duża, Sytki, Drohiczyn.

Osią szlaku jest rzeka Bug i jej najbliższe sąsiedztwo. Trasa przebiega wzdłuż rzeki Bug zaczynając się w pobliżu granicy państwa po południowej stronie rzeki, a potem wracając do granicy, ale po stronie północnej. Dzięki promom rzeczny i mostom istnieje możliwość praktycznego rozdzielania trasy na kilka osobnych części (pętli). Część C stanowi odnogę głównego szlaku biegnąc od Miejscowości Tonkiele w kierunku północnym, następnie w kierunku wschodnim, a dalej południowo – zachodnim do Drohiczyna. Część C łączy się z częścią B dając sumarycznie pętlę. Promy i mosty łączą następujące miejsca:

- Gnojno – Niemirów (prom)
- Zabuze – Mielnik (prom)

- Kózki – Koszarka – Weska (most drogowy na DK 19)
- Ruska Strona – Drohiczyn (prom)
- Frankopol – Drohiczyn (most drogowy na DK 62)

Trasa szlaku przebiega w zdecydowanej większości po drogach lokalnych, publicznych, gminnych lub powiatowych o nawierzchni asfaltowej lub szutrowej i niskim natężeniu ruchu pojazdów. Kilka kilometrów szlaku wyznaczono po drogach krajowych numer 62 i 19 ze względu na brak innej możliwości poprowadzenia szlaku. Na długości 5,7 km szlak został poprowadzony ścieżką rowerową (odcinek między znakiem C62 a znakiem C68. 400 metrów trasy stanowi odcinek wspólny części B i C. (Tonkiele, Drohiczyn) Ilość szlaków w kilometrach przedstawia się następująco:

- $A + B = 124$ km (szlak główny)
- $C = 60$ km
- $A + B + C = 184$ km

Baza noclegowa zlokalizowana jest w głównej mierze w oparciu o duże miejscowości na szlaku takie jak Drohiczyn czy Mielnik, jak również popularne miejscowości wypoczynkowe nad Bugiem, przez które poprowadzono szlak. Duża jest więc liczba działających sezonowo ośrodków wypoczynkowych, a także całorocznych gospodarstw agroturystycznych.

Na szlaku brak jest Stanowisk Naprawy Rowerów (SNR). Istniejące miejsca w Serpelicach i Zabuzu są niewystarczającą, choć cenną inicjatywą.

Wyznaczany Szlak BUG RAJEM DLA TURYSTY można z powodzeniem nazwać GŁÓWNYM SZLAKIEM NADBUŻAŃSKIM planując jego rozwinięcie wzdłuż całej rzeki. Przebiegając na dużym obszarze szlak styka się z wieloma innymi szlakami turystycznymi, w tym szlakami rowerowymi:

- Niebieski szlak rowerowy
- Zielony szlak rowerowy
- Czarny szlak rowerowy
- Zielony szlak pieszy
- Niebieski szlak pieszy
- Czerwony szlak pieszy
- Żółty szlak pieszy
- Żółty szlak konny
- Sieć nowych szlaków rowerowych (pętla nr 1, pętla nr 3 - projekt w trakcie realizacji – Tygiel Doliny Bugu)

Tereny cenne przyrodniczo na wyznaczonym szlaku to:

- Nadbużański Park Krajobrazowy
- Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu
- Obszar NATURA 2000 Dolina Rzeki Bug
- Obszar NATURA 2000 Dolina Dolnego Bugu
- Obszar NATURA 2000 Ostoja Nadbużańska

Na trasie przejazdu znajdują się stare tablice informacyjne pierwotnego projektu BUG RAJEM DLA TURYSY. Wszystkie tablice łączy wygląd według wspólnego projektu. Ich stan ogólny ocenić należy jako dostateczny. W przypadku decyzji o ich pozostawieniu wymagają prac odświeżających (konserwacja drewna, malowanie, niewielkie naprawy). Dwie tablice są w stanie złym. Tablice nie są wykorzystywane. Nie ma na nich żadnych informacji dotyczących turystyki. Miejsca tablic:

- Gnojno (teren przy MOR)
- Mierzvice – Kolonia (punkt A 38)
- Góry (przy drodze prowadzącej do promu)
- Bużyska (w centralnym punkcie wsi) – stan zły (złamana noga tablicy)
- Tonkiele (przy wyjeździe w kierunku Drohiczyzna)
- Drohiczyn (wjazd do miasta przy cmentarzu)
- Drohiczyn (przy promie rzeczonym)
- Turna Mała (przy SK z DK 19)
- Turna Duża (przy drodze w kierunku Anusina)
- Anusin (przed przejazdem kolejowym) – stan zły (brak środkowej części)
- Osnówka – Wyręby (stary łącznik szlaku – las)

Na szlaku istnieją 3 MOR – y sieci Green Velo (Gnojno, Sutno, Niemirów). W kilku miejscach istnieje infrastruktura, którą można wykorzystać jako bazę dla przyszłych MORów (wiaty, place zabaw, tereny zielone). Bardzo często dobrymi miejscami są tereny przylegające do jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W oparciu o nie można zachęcić gminy do organizacji dodatkowych miejsc. Różnego rodzaju wiaty rekreacyjne i turystyczne sprzyjające organizacji miejsc postojowych dla rowerzystów znajdują się w następujących miejscach:

- Gnojno (MOR GV)
- Zabuże (przy promie rzeczonym, zjazd z głównego szlaku)
- Zabuże (okolice), znak A31 (2 wiaty leśne)
- Kózki (znak A49)
- Binduga (teren rekreacyjny)
- Mężenin (teren rekreacyjny – wiata w budowie)
- Mężenin (przy sklepie)
- Mężenin (w lesie)
- Góry (teren rekreacyjny)
- Ruska Strona (przy promie rzeczonym, zjazd z głównego szlaku)
- Tonkiele (w centralnym punkcie wsi)
- Mielnik (teren nad rzeką Bug)
- Mielnik (przy zjeździe do promu – teren rekreacyjny)
- Wajków (teren rekreacyjny)
- Sutno (znak B198)
- Sutno (MOR GV)
- Niemirów (miejsce przy promie)
- Niemirów (MOR GV)
- Granne (teren przy Nadbużańskim Centrum Turystycznym)
- Perlejewo (teren rekreacyjny)

Profil infrastrukturalny szlaku w jego bezpośrednim przebiegu i sąsiedztwie:

Tablice starego projektu	11
Sklepy	14
Apteki	2
Przychodnie lekarskie	2
Bary, restauracje	7
Miejsca noclegowe	36(+)
Wypożyczalnie rowerów	2
Punkty Informacji Turystycznej	5
Atrakcje turystyczne	32

Profil nawierzchni dróg:

	KM	PROCENTY
Całość	184	100%
Asfalt	128,9	70,05%
Szuter	55	29,9%
Kostka:	0,1	0,5%

Uwaga: nazwa „szuter” odnosi się ogólnie do dróg innych niż asfaltowe

Profil krajobrazowy szlaku:

	KM	PROCENTY
Całość	184	100%
Teren leśny	54,3	29,5%
Teren otwarty	91,1	49,5%
Teren zabudowany	38,6	21%

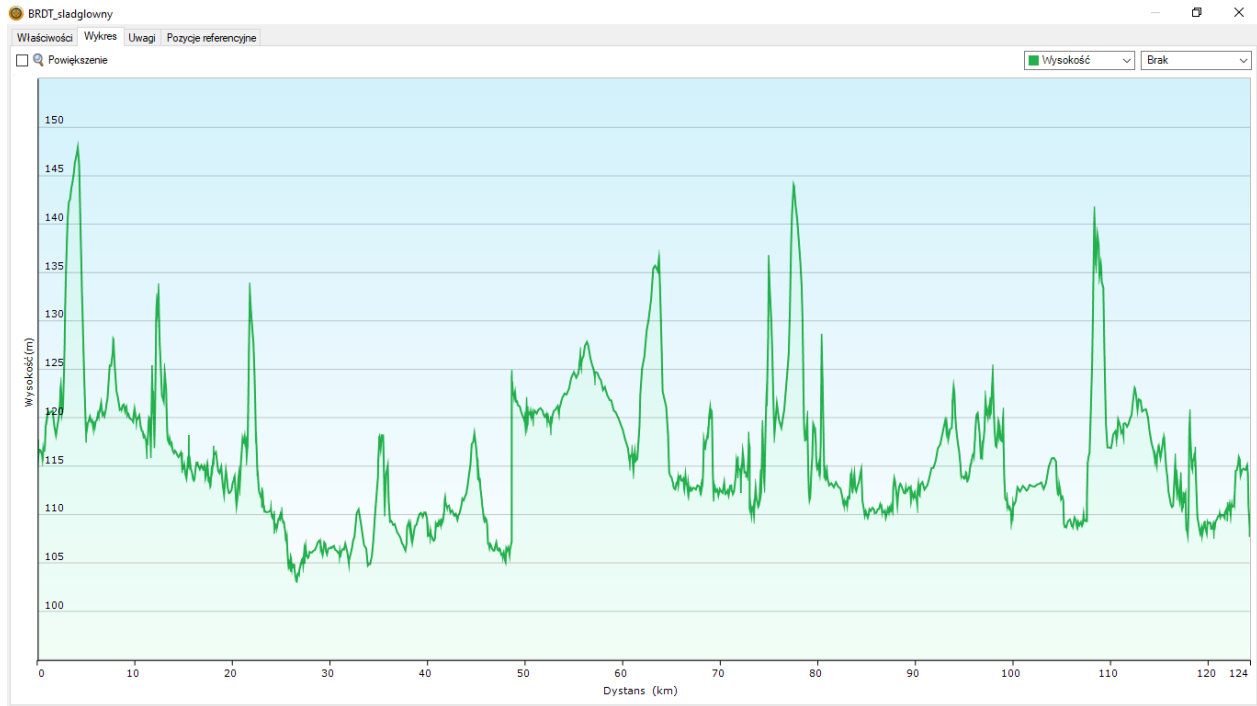
Proponowana siatka miejsc do zagospodarowania zgodnie z projektem (ławki, stojaki, tablice, stacje naprawy rowerów)

MIEJSCE	ŁAWKA	STOJAK	TABLICA	STACJA
Gnojno (punkt węzłowy)	TAK	(TAK)	TAK	TAK
Zabuże (znak A21)	TAK	TAK		TAK
Stare Mierzvice (znak A38)	TAK	TAK	TAK	
Mężenin (teren rekreacyjny)	TAK	TAK	TAK	TAK
Góry (obok skrzyżtu w drogę do promu)	TAK	TAK		
Bużyska (przy starej tablicy BRDT)	TAK	TAK	TAK	TAK
Szczeglacin (przy stawach rybnych)	TAK	TAK	TAK	
Tonkiele (punkt węzłowy)	TAK	TAK	TAK	TAK
Drohiczyn (znak C85)	TAK	TAK	TAK	TAK
Ogrodniki (teren przy przystanku PKS)	TAK	TAK	TAK	TAK
Wólka Nadbużna (zjazd w prawo)	TAK	TAK		
Turna Duża (przy zjeździe w drogę szutrową)	TAK	TAK	TAK	TAK
Wajków (znak B196 – wyjazd z miejscowości)	TAK	TAK		
Niemirów (punkt węzłowy)	TAK	TAK	TAK	TAK
Granne (teren przy Nadbużańskim Centrum Turystycznym)	TAK	(TAK)	TAK	TAK
Leszczka Mała (teren przy OSP)	TAK	TAK		TAK
Ostrożany (parking samochodowy)	TAK	TAK		
Skiwy Duże (ścieżka rowerowa – rondo)	TAK	TAK	TAK	TAK
SUMA	18	18	12	12

Uwaga: kwestią do rozstrzygnięcia jest powielanie już istniejących elementów infrastruktury innych projektów (np. szlaku rowerowego Green Velo), a także usunięcie bądź pozostawienie starych tablic projektu BRDT. W zależności od podjętych decyzji można nowe elementy przesuwać w inne miejsca.

Profil hipsometryczny szlaku:

Część A+ B



Wysokość minimalna:	103m
Wysokość maksymalna:	148m
Wznios:	489m
Spadek:	497m

Część C



Wysokość minimalna:	107m
Wysokość maksymalna:	169m
Wznios:	235m
Spadek:	241m

BUG RAJEM DLA TURYSTY - OBECNY STAN OZNAKOWANIA SZLAKU

Szlak rowerowy BUG RAJEM DLA TURYSTY został już w przeszłości wyznaczony. Jego funkcjonowanie w praktyce jest jednak dość wątpliwe ze względu na stan oznakowania. Na szlaku zasadniczo nie ma wyznaczonych miejsc węzłowych szlaku. Nie wiadomo więc gdzie szlak się zaczyna i gdzie się koczy. Ślady tego typu miejsc (znaki R1A) umiejscowione są w Klimczycach (na styku z miejscowością Michałów) oraz w miejscowości Granne (przy Nadbużańskim Centrum Turystycznym). Miejsce w Klimczycach nie spełnia żadnych wyznaczników dotyczących organizacji takiego punktu. Znak powinien zostać usunięty i zamieniony.

Stan oznakowania szlaku jako całości należy aktualnie określić jako zły. Znaki szlakowe w zdecydowanej większości nadają się do wymiany. Oznakowanie widoczne jest tylko miejscami. Tabliczki znakowe w większości przypadków noszą wyraźne ślady upływu czasu. Często są zupełnie niewidoczne, w innych miejscach są bardzo mocno zabrudzone często utrudniając odczytanie. W innych miejscach nawet na długości kilku kilometrów w ogóle są niewidoczne. Obecnie widoczne znaki szlaku umieszczone są na słupkach lub są dopięte do znaków drogowych. Czasami występują po dwóch stronach drogi. Z uwagi na większość dróg o małym ruchu samochodowym i niedużej szerokości można umieszczać je tylko z jednej strony drogi. Oznakowanie po dwóch stronach drogi zaproponowano na newralgicznych, krótkich fragmentach przebiegających drogami krajowymi. Częściowo pozostawiono również już istniejące słupki po obu stronach drogi.

Kilka sytuacji znakowych można z powodzeniem nazwać jako kuriozalne. Oprócz tego obecnie wprowadzają w błąd (np. znak numer A25!!!) Dlatego prace przy odnowieniu szlaku powinny być przeprowadzone w możliwie szybkim terminie.

Proponowane punkty węzłowe szlaku to:

- Gnojno (teren przy promie rzeczonym, naturalny początek lub koniec szlaku, MOR szlaku Green Velo, wiaty, ławki)
- Niemirów (teren przy promie, w pobliżu MOR szlaku Green Velo)
- Tonkiele (teren z wiatą, boiskiem sportowym i placem zabaw)
- Drohiczyn (parking przy rzece Bug)
- Granne (przy Nadbużańskim Centrum Turystycznym) – pomocniczo

Szlak BUG RAJEM DLA TURYSTY jest obecnie mocno zaniedbany i wymaga rzeczowego odnowienia, jak również częściowej eliminacji znaków i słupków oraz zmian w przebiegu trasy.

BUG RAJEM DLA TURYSTY – ZALECANE DZIAŁANIA NA SZLAKU

W związku z bardzo dużą ilością istniejących słupków w opracowaniu zaplanowano pozostawienie większości z nich posiłkując się tylko znakami innego rodzaju jako uzupełnienie odcinków szlaku. Działania podporządkowane są temu, aby turysta w praktyce bez problemu mógł poruszać się szlakiem tylko przy pomocy oznakowania (bez konieczności korzystania z dodatkowych źródeł).

Aby przywrócić szlak dla turystyki rowerowej należy podjąć następujące działania terenowe:

- Usunięcie niepotrzebnych słupków znakowych (można wykorzystać je w nowych miejscach – punktach znakowych).
- Odpięcie od istniejących słupków starych, niewidocznych znaków szlaku.
- Wyznaczenie punktów węzłowych szlaku.
- Nowe oznakowanie szlaku w oparciu o znaki już istniejące.
- Postawienie nowych znaków (na wielu odcinkach w ogóle nie widać znaków)
- Usunięcie znaków dotyczących starego przebiegu trasy.
- Kategoryczne usunięcie znaków wprowadzających w błąd
- Wymiana drewnianych słupków znakowych na stalowe o większej trwałości (słupki drewniane występują na odcinku szlaku od Mielnika do Wajkowa oraz na wysokości Sutna)
- Postawienie zgodnie z projektem nowych ławek, stacji rowerowych i tablic informacyjnych

UWAGI NA TEMAT ZNAKOWANIA SZLAKÓW

Intencją Autora jest oznakowanie szlaku w oparciu o wykorzystanie jak największej ilości słupków znaków już istniejących oraz pomocniczo w oparciu o znaki drogowe. Znaki na drzewach i słupach zaplanowano uzupełniająco. Ze względu na wiele słupków będących w użytkowaniu postanowiono pozostawić możliwie dużą ich część. Zaproponowano również usunięcie części słupków i znaków, które są niepotrzebne. Ich przeniesienie w inne miejsca spowoduje brak konieczności zakupu nowych słupków. Duża ich część będzie nadawała się do ponownego wykorzystania. Wyeliminować należy jednak słupki drewniane i zamienić na stalowe o większej trwałości.

Propozycje dopięcia znaków szlaków rowerowych do znaków drogowych wyłączonych z takich praktyk wynikają z braku innej możliwości, jak również umieszczenia znaków w terenach o bardzo małym natężeniu ruchu drogowego. Poparte są również przykładami praktycznego oznakowania innych szlaków.

W opracowaniu odniesiono się do znaków rowerowych lokalnych. Ze względu na częściowy przebieg innych szlaków rowerowych w odpowiednich sytuacjach można użyć znaków zablokowanych.

Proponowane punkty nie wykluczają innego zastosowania znaków, np. niewielkich przesunięć terenowych, użycia sąsiedniego drzewa, innego słupa, czy zmiany strony drogi. Wygląd poszczególnych punktów na zdjęciach może się różnić od zastanego ze względu na porę roku, wpływ czasu czy prace drogowe.

Zestawienie proponowanych znaków (punktów znakowych)

ZNAKI OGÓŁEM (PUNKTY ZNAKOWE)	297
Znaki dopięte do słupków innych znaków (ZD, słupki GV, słupki BRDT, nowe słupki)	219
Znaki malowane na słupach elektrycznych	26
Znaki malowane na drzewach	44
Znaki inne (PKS, głąz, gniazdo bocianie itp.)	8

Nowe słupki znakowe do wstawienia	30
Słupki do usunięcia (ogółem)	44
Znaki (tabliczki) do usunięcia	159
Słupki do wymiany (drewniane na stalowe)	6

Tabliczki znakowe z uwzględnieniem dwukierunkowości szlaku

Suma - ogólna ilość znaków	568
Tabliczki dopięte do słupków	411
Tabliczki (znaki) malowane na słupach	52
Tabliczki (znaki) malowane na drzewach	89
Tabliczki (znaki) malowane inne	16
Dodatkowo do wykonania 5 tablic ze schematem szlaku. (rys. 54) – załącznik - Instrukcja Znakowania Szlaków PTTK 2014, s. 37	

UWAGA: ze względu na istniejące oznakowanie punkty znakowe nie są równe ilości słupków czy znaków, punkty są miejscami znakowania, a proponowane rozwiązanie każdej sytuacji zawarte jest w tabeli inwentaryzacyjnej. Niektóre punkty znakowe dotyczą jednej strony szlaku

UWAGA: należy podjąć decyzję, czy wszystkie tabliczki znakowe bez względu na ich stan będą wymieniane według nowego, wspólnego i spójnego projektu, czy tabliczki w dobrym stanie będą pozostawione na swoich miejscach. Od tego zależy finalne podsumowanie oraz zestawienie prac na szlaku.

Zestawienie znaków według symboli

Symbol	Ilość znaków	Znaki dopięte	Znaki malowane
R1	425	309	116
R1A	4	4	0
R1BLEWO	56	34	22
R1BPRAWO	61	42	19
R3LEWO	6	6	-
R3PRAWO	10	10	-
R3PROSTO	6	6	-
SUMA	568	411	157

AUTOR

Rafał Tomczyk

z zawodu pedagog muzyczny i specjalny, autor i kompozytor piosenek dla dzieci, konferansjer; z zamiłowania turysta kajakowy, pieszy i rowerowy, pierwszy łódzki zdobywca tzw. Korony Gór Polskich, autor opracowań i przewodników turystycznych, w Magazynie Kajakowym WIOSŁO prowadzi autorski cykl zatytułowany Piosenki Wiosłem Pisane.